

בתורתו של ר' מאיר כתוב

מסכת עירובין דף יג עמוד א – סופר סת"ם¹

אמר רבי מאיר: כשהייתי אצל רבי ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר. כשבאתי אצל רבי עקיבא אסרה עלי. איני?² והאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי מאיר: כשהייתי לומד אצל רבי עקיבא הייתי מטיל קנקנתום³ לתוך הדיו ולא אמר לי דבר. וכשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי: בני, מה מלאכתך? אמרתי לו: לבלר אני. אמר לי: בני, הוי זהיר במלאכתך שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר אות אחת או מיתר אות אחת - נמצאת מחריב את כל העולם כולו.⁴ אמרתי לו: דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו, שאני מטיל לתוך הדיו. אמר לי: וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו? והלא אמרה תורה: "וכתב... ומחה" - כתב שיכול למחות.⁵

מאי קאמר ליה ומאי קא מהדר ליה?⁶ - הכי קאמר ליה: לא מיבעיא בחסירות וביתירות [דלא טעינא] דבקי אנא, אלא אפילו מיחש לזבוב נמי, דילמא אתי ויתיב אתגיה דדלית ומחיק ליה ומשוי ליה רי"ש.⁷

מים ביניים (הבאים בסעודה):

שימו לב לדוגמא שרבי מאיר מביא, להחלפה בטעות של האות ר"ש באות דל"ת והשוו עם הדוגמאות מויקרא רבה המובא בהערה 4 לעיל. האם זה מזכיר פרשה סוערת אחרת וידועה בחייו של רבי מאיר שהיה לו עוד מורה שלישי מלבד ר' ישמעאל ור' עקיבא?

בראשית רבה ט ה פרשת בראשית – תורתו של רבי מאיר

"וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א לא) - בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב: "והנה טוב מאד - והנה טוב מות".⁸ א"ר שמואל בר נחמן: רכוב הייתי על כתפו של זקני ועולה מעירו לכפר חנן דרך בית שאן, ושמעתי את ר' שמעון בן אלעזר יושב ודורש בשם רבי מאיר: "והנה טוב מאד" - הנה טוב מות.⁹

¹ ובסוטה כ ע"א אותה סוגיה רק בסדר הפוך, קודם אצל ר' עקיבא ואח"כ אצל ר' ישמעאל, שניהם רבותיו הגדולים של ר' מאיר (מי היה עוד רבו?). הדיון שם הוא בהלכות עירובין ובציטוט מהמשנה של "אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא" והגמרא מסיקה שמדובר בר' מאיר "ששימש את רבי ישמעאל ורבי עקיבא". משם מתגלגל העניין לנושא שלנו - ר' מאיר ותורתו.

² האמנם כך? מילת שאלה בארמית בה הגמרא נוקטת לעתים קרובות בהצגה של סתירה לכאורה בין שתי מסירות.

³ גפרת נחושת, מבאר שטיינזלץ. וכל זה, לחיזוק הכתב של יימחק ויטשטש בקלות. אולי גם שלא יהיה ניתן לתקן בקלות.

⁴ ראו ויקרא רבה יט ג על הפסוק בשיר השירים ה יא קווצותיו תלתלים שחורות כעורב: "כתוב: שמע ישךאל ה' אלהינו ה' אֶחָד - אם את עושה דל"ת ר"ש, אתה מחריב את כל העולם. וכתוב: כי לא תשתחוו לאֵל אֲחֵר - אם אתה עושה ר"ש דל"ת, אתה מחריב את כל העולם. וכתוב: וְלֹא תַחַלְלוּ אֶת שֵׁם קְדֹשִׁי - אם אתה עושה ח"ת ה"א, אתה מחריב את העולם וכו'". וכך גם ב"ת וכו"ף שכולן אותיות קרובות מאד בכתיבתן. ראו מדרש זה בדבריני [קווצותיו תלתלים שחורות כעורב](#) בפרשת מצורע.

⁵ בפרשת סוטה (ומכאן אזכור הסיפור גם במסכת סוטה), ככתוב: "וכתב את האלת האלה הפהן בספר ומחה אל מי המרים" (במדבר ה כג פרשת נשא), ודרשו חז"ל שמדובר בכתב שיכול להימחות במים. וכל זה על מנת להביא שלום בעולם! ראו בגמרא מכות יא ע"א מי הוא בעל הדרשה: "ומה לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה התורה: שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לכל העולם כולו לא כל שכן!" - ר' ישמעאל!

⁶ מה אמר לו ומה החזיר לו, שואלת הגמרא: מה פשר השיח בין ר' ישמעאל ור' מאיר? ר' ישמעאל דואג על דיוק בנוסח התורה ומה מועיל לכך השימוש בקנקנתום? אדרבא, כל שגיאה יהיה קשה מאד לתקן!!

⁷ תשובת הגמרא היא שתשובת ר' מאיר לר' ישמעאל היא כפולה (וחלקה הראשון והעיקרי נשמט): ר' מאיר מעיד על עצמו שהוא בקי "בחסירות וביתירות" (דקדוקי כתיבה בתורה, כתיב מלא וכתוב חסר וכו') ועובד בסביבה נקייה ומסודרת ולפיכך הוא יכול להשתמש בקנקנתום. ולגבי מחלוקת רבי עקיבא ור' ישמעאל באשר להטלת הקנקנתום בדיו, ראו הפשרה שמציע בגמרא שם רבי יהודה, בשמו של ר' מאיר: "תניא, רבי יהודה אומר, רבי מאיר היה אומר: לכל מטילין קנקנתום לתוך הדיו, חוץ מפרשת סוטה. ורבי יעקב אומר משמו: חוץ מפרשת סוטה שבמקדש". ולהלכה, ראו רמב"ם הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק א הלכה ד ובשולחן ערוך יורה דעה רע"א וסיכום בערך [דין סת"ם](#) בויקיפדיה המתאר את השימוש בסוגי הדיו השונים לאורך הדורות בכתיבת סת"ם. החשוב לעניינינו, היא מלאכתו של רבי מאיר כסופר ולבלר שדייק מאד בכתיבת סת"ם (ספרים, תפילין ומזוזות).

⁸ ומדרש אגדה (בובר) על הפסוק מסביר: "לפי שהמיתה יפה לצדיקים למצוא מרגוע לנפשם, ויפה לרשעים שלא ירבו חטא". ועוד טעמים והסברים בפי פרשני המדרש והאגדה, גם על בסיס פסוקי קהלת, מה טובה עושה המוות בעולם.

⁹ עוד על תורתו או ספרו של ר' מאיר, בבראשית רבה כ יב: "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם - בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב: כתנות אור - אלו בגדי אדם הראשון שהן דומים לפיגם רחבים מלמטה וצרין מלמעלה ... ככלי פשתן הדקים הבאים מבית שאן". ובבראשית רבה צד ט: "בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב: וכן דן חושים". ואנו שואלים לפרש ספר או תורה זו של ר' מאיר שהיה לבלר בקיא ומנוסה: מה פשר שינויים / תיקונים אלה? נוסח אחר? פרשנות? האמנם שינה ר' מאיר בספר התורה עצמו? בין כך ובין כך, הרי לנו סיפור נאה על עמק המעיינות הוא עמק בית שאן ועל הדרשות הנוצרות, משוננות ומלוות את החכמים בכל עת ובכל שעה ומקום: בקומם, בשבתם ובלכתם בדרך.

ירושלמי תענית פרק א הלכה א – משא רומי

אמר רבי חנינה בריה דרבי אבהו: בספרו של רבי מאיר מצאו כתוב: "משא דומה - משא רומי - אלי קרא משעיר" [ישעיהו כא יא].¹⁰ אמר רבי יוחנן: אלי קורא מפני שעיר. אמר ר' שמעון בן לקיש: אלי מאיכן נדווג לי משעיר.¹¹ אמר רבי יהושע בן לוי: אם יאמר לך אדם: איכן הוא אלהיך? אמור לו: בכרך הגדול שבאדום - מה טעמא? "אלי קורא משעיר". תני ר' שמעון בן יוחי: בכל מקום שגלו ישראל גלת השכינה עמה. גלו למצרים וגלת השכינה עמהן ... גלו לבבל וגלת שכינה עמהן ... גלו למדי וגלת השכינה עמהן ... גלו לרומי וגלת השכינה עמהן. מה טעמא? "אלי קורא משעיר שומר מה מלילה וכו'".¹²

בראשית רבתי בראשית מה ח פרשת יגש - ספרו של רבי מאיר מתגלה ברומא

"וישימני לאב לפרעה" - שאני כנושה עליו, כמה דאת אמרת: "לא תשימון עליו נשך" (שמות כב כד), מה דרכו של נושה – "עבד לזה לאיש מלוה" (משלי כב ז).¹³ בספרו של ר' מאיר כתוב: וישני לאב, שנאמר: "אשר ישה ברעהו" (דברים טו ב). דין הוא מן מליא דכתיבן באורייתא דנפקת מן ירושלם בשבייתא וסלקת לרומי והות גניזא בכנישתא דאסורוס.¹⁴

וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א לא).¹⁵ לאדם ולאשתו כתנות עור (שם ג כא). ארדה נא ואראה הכצעקתם (שם יח כא).¹⁶ ה' אשר לקחני מביתי ומארצי (כד ז). וימכור את מכירתו (כה לג).¹⁷ הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי (כו ב).¹⁸ כריח שדה אשר ברכו ה' (שם כז).¹⁹ ויקומו וירדו מצרימה (מג טו).²⁰ כה תאמר לבני יעקב ותגד לבני ישראל (שמות יט ג).²¹ וכבשה אחת בת תמימים (ויקרא יד ז).²² ... ולא אבית לעלות (דברים א כו).²³ ... ולא תקח האם על האבנים (שם כב ו).²⁴ ... אמרתי אף איהם (שם לב כו).²⁵ כן הוה כתיבן באורייתא דנפקת מירושלם.²⁶

¹⁰ ראו הפסוק בנוסח המקרא שבידינו: "משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מלילה". ר' מאיר משנה את "דומה לרומי" (ומשם לרומי או רומא), ע"י חילוף האות דל"ת ברי"ש. ראו שוב הערה 4 לעיל.

¹¹ ר' יוחנן דורש את הפסוק במשמעות שישראל קורא לשכינה מפני שאדום מציקה, ואילו ריש לקיש, בנימה אופטימית יותר, שגם בשעיר היא רומא היא גלות בית שני הקב"ה קרוב ונמצא לישראל – מה שמביא להמשך הדרשה שבכל מקום שגלו ישראל – גלתה עמה השכינה. אך מה שחשוב לעניינינו הוא רומא כמקום וספר התורה של רבי מאיר שהתגלגל והגיע לשם.

¹² נחזור לראש הדרשה לעדותו של רבי יונה בנו של רבי אבהו על "ספרו של רבי מאיר". כאן מדובר אמנם בספר מהנביאים (ומכאן אגב שרבי מאיר כתב גם ספרי נביאים וכתובים ולא רק ספרי תורה), אבל נראה שמקור זה הוא הראשון בו נזכר "תורתו או ספרו של רבי מאיר". ויש לשים לב לריבוי הדרשות האמוראים על הפסוק בעקבות רבי מאיר, מה שיכול להעיד שגם דברי ר' מאיר אינם תיקון בגוף הטקסט, כי אם דרשה. אך מה עושה כאן רומא? מה נישא לרומא? מה קורא משעיר? (ראו על המשיח שיושב בשעיר רומא ראו בגמרא סנהדרין צח ע"א **ועוד קצר בויקיפדיה**).

¹³ מה שנשמע כהתנשאות של יוסף ואולי תרם בעקיפין להתהפכות הגלגל על בני ישראל במצרים. צריך עיון נוסף.

¹⁴ אלבק מעיר שבכתב יד פריס ודמשק כתוב כאן: "אילין פסוקיא דהוו כתיבין בספר אורייתא דאשתכח ברומא והיא גנוזה וסתומה בכנישתא דסורוס בשניי אותיות ותיבות". המשמעות היא דומה, משפט פותח לרשימת המילים בספרו של רבי מאיר ששונים מהנוסח המקובל.

¹⁵ תיקון על תיקון או שיבוש על שיבוש. עפ"י בראשית רבה לעיל "טוב מות" בתורתו של רבי מאיר.

¹⁶ ובנוסח התורה שבידינו "כצעקתה".

¹⁷ ובנוסח התורה שבידינו "בכורתו". ואפשטיין מפרש ש"מכירתו" כאן היא חרבו.

¹⁸ ובספרו של רבי מאיר היה כתוב מילה אלת: יומותי".

¹⁹ ובספרו של רבי מאיר היה כתוב סדה בסמ"ך.

²⁰ ובנוסח התורה שבידינו "מצרים".

²¹ ובנוסח התורה שבידינו "לבית יעקב".

²² ובנוסח התורה שבידינו: "וכבשה אחת בת שנתה תמימה" (בטהרת המצורע).

²³ ובנוסח התורה שבידינו "ולא אביתם לעלות".

²⁴ ובנוסח התורה שבידינו "על הבנים". וחונן אלבק מפנה לפסוק על המיילדות בתחילת ספר שמות: "וראיתם על האבנים". ראו שמות רבה א יד על האבנים – על האבנים ותיאור המיילדת היושבת על המשבר לילד ואזכור הפסוק בירמיהו יח ג: "וְאָרְדוּ בֵּית הַיּוֹצֵר וְהַנּוֹהוּ וְהָנָה הוּא עֹשֶׂה מְלָאכָה עַל הָאֲבָנִים". מכאן דרשה נפלאה על טעם נוסף של מצוות שילוח הקן וסיוע לשיטה שאולי המצווה הגדולה ביותר היא להמשיך ולטייל בטבע ולא לקח את הגוזלים ולא את הביצים ולא לשלח את האם. לא תקח האם שיושבת על האבנים, יוצרת חיים חדשים ודואגת לבניה. זכור את אמהות אמהותיך בשעבוד מצרים, שילדו על האבנים ופרעה הרשע ביקש לגזול מהם את ילדיהם.

²⁵ ובנוסח התורה שבידינו בשירת האזינו, מילה אחת "אפאיהם".

²⁶ הבאנו רשימה חלקית של שלושים השינויים שמקור זה של "תורתו של רבי מאיר" מביא ונראה שהוא מרכז את המירב הידוע לנו בקצרה ממקורות הקדומים יותר שחלקם מן הסתם אבד. חלקם של השינויים הם 'תיקון לתיקון' עקב העתקות של כתבי היד ש"שבשו" את נוסח תורתו של רבי מאיר והחזירו לנוסח שבידינו (והקורא צריך לעמול קשה למצוא מה היה כתוב בתורה שר' מאיר 'תיקן'). מדקדוקי הנוסח, כולל כתיב חסר ומלא, חיבורי מילים או הפרדתם וכן הקפדה או אי הקפדה על האותיות הסופיות, נראה שמדובר בשינויים בנוסח התורה עצמה. כך גם מצאנו בפירוש מנחת ש"י בראשית מו כג פרשת ויגש: "בתורתו של רבי מאיר שהיה מדקדק לכתוב פשט הדברים כהוייתן בלי שום דרש מצאו כתוב וכן דן חשים". אבל מלשון בראשית רבה לעיל נראה שמדובר

פירוש מנחת ש"י בראשית מו כג פרשת ויגש

בתורתו של רבי מאיר שהיה מדקדק לכתוב פשט הדברים כהוייתן בלי שום דרש מצאו כתוב ובן דן חשים.

תורה תמימה הערות בראשית פרק ג הערה לא – כתיבה בשולי הגיליון

... ובמדרש רבה כאן איתא: "בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב כתנות אור", באל"ף. וכתבו המפרשים: בתורתו של רבי מאיר - בחידושי תורה שלו, אבל לדעתי אין הלשון בתורתו מכוון לפירוש זה, ויותר נראה לפרש שהיה מדרכו של רבי מאיר לעשות רמזים וחידושים קצרים בצדי הגיליון מהספר שלמד בו, שכן מצינו כמה פעמים הערות קצרות בשם רבי מאיר בלשון זה, כמו במדרש רבה בראשית ובירושלמי תענית.²⁷

ויקרא רבה ט ט – הדרשה שנתארכה עד שכבה הנר

רבי מאיר היה יושב ודורש בלילי שבת. הייתה שם אישה אחת, יושבת ושומעת אותו. נשתתה דרשתו, המתינה עד שגמר מה שדרש. הלכה לביתה ומצאה את הנר כבוי. אמר לה בעלה: היכן היית? אמרה לו: ישבתי ושמעתי את הדרוש. אמר לה: כן וכן,²⁸ לא תיכנסי לכאן, עד שאת הולכת ורוקקת בפני הדרוש. ישבו שבת ראשונה, שבת שנייה ושלישית.²⁹ אמרו לה שכנותיה: עד עכשיו אתם צהובים זה לזה? אנו נלך עמך אצל הדרוש. כיון שראה אותן ר' מאיר, צפה ברוח הקודש, אמר להן: יש מכן אישה היודעת ללחוש לעין? אמרו לה שכנותיה: עכשיו את הולכת ורוקקת בפנינו וניתרת לבעלך.³⁰

ירושלמי חגיגה ב א – רבי מאיר פוסק מדרשתו בציבור

ר' מאיר היה יושב ודורש בבית המדרש של טיבריה. עבר אלישע רבו רוכב על סוס ביום שובתא. באו ואמרו לו: הרי רבך בחוץ. פסק מן הדרשה ויצא אצלו.³¹

מסכת קידושין דף לט עמוד ב – למה יצא אלישע בן אבויה לתרבות רעה

... הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות, ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים, ובחזירתו נפל ומת, היכן טובת ימיו של זה? והיכן אריכות ימיו של זה? ... ואחר מאי הוא? ... כי האי גוונא חזא.³²

אחרית דבר

משילוב המקורות לעיל צפה ועולה דמותו של רבי מאיר ככלבלר (סופר סת"ם), פרשן מקרא ודרשן. ביד האחת, הקפיד רבי מאיר על כתיבה מדויקת של ספר התורה והיה בקיא בנוסחה המדויק (כפי שהיה לפניו) עד שהרשה לעצמו לכתוב עם קנקנתום. ביד השנייה, לא היסס לכתוב בצד הערות ופירושים לנוסח התורה, יש אומרים גם בשולי ספר התורה (בגלוסה). ו"ביד השלישית" היה דרשן בהלכה ובאגדה שידע לרתק תלמידי חכמים וקהל רחב כאחד, וגם להשכיך שלום בין איש

בדרשה ו"כתוב" הוא אולי בשולי יריעות ספר התורה (מה שלא מקובל בימינו, אבל היה מקובל בכתבי יד אחרים כגון של המשנה, התלמוד והאגדות, והיום בספרים המודפסים). וכך משתמע גם מהמקורות הבאים.

²⁷ כך מצאנו גם בפירוש יפה תואר על מדרש בראשית פרשה כ סימן יב: "בתורתו של רבי מאיר. פירוש: בספר חידושו על התורה", אלא שפירוש תורה תמימה מעדיף משום מה לשער שרבי מאיר לא כתב ספר חידושי תורה, אלא רשם בצדי יריעות ספר התורה עצמו (בגלוסה) – שזה בעצם מעשה 'נועז' יותר (ומההיסטוריה של כתבי יד ודפוסים אנחנו יודעים שלעתים העתיקו המעתיקים או המדפיסים הערות כאלה לגוף הטקסט). כך או כך, לשיטה זו אפשר לצרף גם את פירוש מהר"ץ חיות על מסכת סוטה דף כ עמוד א: "וכבר התעוררו המפרשים על זה דחלילה וחס לומר דספרו של רבי מאיר היה משונה מספרים שלנו. אולם האמת כי רבי מאיר בשעת למודו בתורה שבכתב היה כותב בצדו על הגליון סימנים על איזה אותיות. למען יזכור הדרשות אשר נאותין בעיניו בענין זה. ולמען יהיה נשמר אצלו בכח הזכר. כי היה אסור אז הכתיבה לדברים שבע"פ. והותר להם עשיית הסימנים כמו שדרשו (עירובין נד ע"ב) אין תורה ניקנית אלא בסימנים. ועיין בעירובין כא ע"ב שדרשו חז"ל (על קהלת) לימד דעת את העם: אגמריה בסימנים".

²⁸ לשון שבועה.

²⁹ ולא דברו זה עם זה, כך נראה להשלים.

³⁰ ראו מעשה זה גם בדברים רבה ה טו פרשת שופטים, בשינויי נוסח קלים, בדרשה על "כוחו של השלום" – מובא בדברינו [דרשות חכמים בציבור](#) בשבת הגדול. החשוב לעניינינו הוא רבי מאיר כדרשן, מה שמצוי גם במקורות אחרים כגון בגמרא סנהדרין לח ע"ב בסיפור על הכובס שהקשיב טוב יותר מהחכמים לדרשותיו של ר' מאיר (מובא בדברינו [מפי כובסים ואורגים](#)), ובעדותו שם של ר' יוחנן על מבנה דרשותיו של ר' מאיר: "אמר רבי יוחנן: כי הוה דריש רבי מאיר בפירקיה הוה דריש תילתא שמעתא, תילתא אגדתא, תילתא מתלי" – שליש הלכה, שליש אגדה ושלש משלים".

³¹ וכאן מתחיל דיאלוג ארוך ביניהם בדרשות על פסוקים שיש להם כמובן משמעות בהקשר סיפור זה, האם רבי עקיבא דרש כך או אחרת. ראו מקבילות בגמרא בבלי חגיגה יד ב, רות רבה פרשה ו, קהלת רבה פרשה ז ועוד. וכבר הרחבנו לדון בדמותו של אלישע בן אבויה וקשריו של ר' מאיר איתו גם אחרי שיצא לתרבות רעה וכונה "אחר", בדברינו [אלישע בן אבויה הוא אחר – סיפור אחד בשני נוסחים](#).

³² זו אחת הסיבות שהגמרא מציעה לסיבת יציאתו של אלישע בן אבויה לתרבות רעה. ראו סיפור זה גם בגמרא חולין קמב ע"א. ובשניהם, יש סיבה נוספת לכפירתו של אלישע בן אבויה: הרוגי מלכות (לשונות של חוצפית המתורגמן).

ואשתו.³³ במקצועו ועבודתו בקודש כסופר סת"ם הקפיד רבי מאיר על דיוק מרבי בכתיבה של ספרי תורה, תפילין ומזוזות. אבל ביכולותיו כדרשן ופרשן, הרשה לעצמו להרחיב ולדאות על כנפי הפרשנות והאגדה ו'לכתוב בצד'. תורה שבכתב לצד תורה שבע"פ - "וילכו שניהם יחדיו". שילוב זה של סופר, פרשן ודרשן, איפשר לרבי מאיר להיות ראש גשר משולש ודמות מרכזית בעולם התורה והאמונה של חז"ל. בקודקוד אחד של המשולש, ניצבים שני רבותיו הגדולים: ר' עקיבא ור' ישמעאל שמייצגים שני בתי מדרש עם תפיסות עולם ודרכי פירוש לתורה שונים.³⁴ בקודקוד שמעבר, ניצב ר' יהודה הנשיא תלמידו של רבי מאיר - עורך המשנה ו"סתם משנה - רבי מאיר היא".³⁵ ובקודקוד השלישי, רבו השלישי - הוא אלישע בן אבויה הקרוי "אחר", לו נשאר רבי מאיר נאמן עד הסוף. השילוב של תפיסות עולם שונות והמגוון הרחב של 'עסקי תורה': סופר - פרשן - דרשן - ומעמודי התווך של המשנה, וניסיונותיו האישיים הקשים, למדו את רבי מאיר לחיות עם ספקות, סתירות ושאלות שאין עליהן תשובה - לאכול את תוך הרימון ולזרוק את הקליפה³⁶ - מה שלא יכל לעשות, כנראה, אלישע בן אבויה בשל מצפונו ויושרו הפנימי. אלישע בן אבויה ראה את הילד שקיים את שתי המצוות שמובטח בהן אריכות ימים: כיבוד אב ואם ושילוח הקן, ובכל זאת נפל מהסולם ומת. ראה ונהפך לאחר.³⁷ רבי מאיר שידע כאמור לחיות בעולם של ניגודים וסתירות, חשב על הדרשה הנאה המחברת את שילוח הקן עם המיילדות העבריות במצרים.³⁸

מחלקי המים

מים אחרונים:

³³ חבריו בבית המדרש לא יכלו תמיד לעמוד על דעתו והיה מסוגל לטהר ולטמא בק"נ טעמים. אבל לקהל הרחב הוא ידע לדרוש בשפה המובנת לכל ולרתקם.

³⁴ ראו בגמרא עירובין הנ"ל שתמהה כיצד למד רבי מאיר משניהם, ומסקנתה היא: גמרא - מרבי ישמעאל, וסברה - מרבי עקיבא.

³⁵ סופר סת"ם בתורה שבכתב וסתם משנה בתורה שבע"פ.

³⁶ גמרא חגיגה טו ע"ב.

³⁷ גמרא קידושין לט ע"ב.

³⁸ הערה 24 לעיל.